

ข้อมูลพื้นฐาน

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเรา จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติความเป็นมา

จากลักษณะของพื้นที่ อันเป็นที่ราบหุบเขา อันเป็นถิ่นอาศัย และทำกินของชาวเขา ซึ่งมีฐานะยากจน ที่ประกอบอาชีพการเกษตร ด้วยการทำไร่ฝิ่น ไร่เลื่อนลอยซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการทำลายป่าไม้ และแหล่งต้นน้ำลำธารของประเทศ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวประการหนึ่ง มูลนิธิโครงการหลวงจึงเลือกพื้นที่ในเขตตำบลสะเมิงใต้แห่งนี้ซึ่งมีพื้นที่จำนวน 9 ไร่ ซึ่งอยู่ใกล้กับหมู่บ้านเกษตรกรชาวเขา และยังเป็นแหล่งที่มีภูมิอากาศเหมาะสม เป็นที่ตั้งของ “ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเรา” เพื่อลดพื้นที่การปลูกฝิ่น เพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรชาวเขาให้มีฐานะ

ความเป็นอยู่ดีขึ้น ลดการทำไร่เลื่อนลอยโดยใช้วิธีการสมัยใหม่ในการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น ส่งเสริมและให้ความรู้ในการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสถานภาพความเป็นอยู่

ปี 2520 มูลนิธิโครงการหลวงร่วมกับกรมพัฒนาที่ดินและกรมชลประทานเริ่มต้นดำเนินการบุกเบิกพื้นที่จัดสรรพื้นที่ทำกินให้แก่ราษฎร จัดหาแหล่งน้ำ พร้อมทั้งจัดทำระบบชลประทานเพื่อการเกษตร อุปโภค และบริโภค

ปี 2524 กรมส่งเสริมการเกษตร ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่และปัจจัยการผลิต เข้ามาส่งเสริมด้านการเกษตร ร่วมกับโครงการเกษตรที่สูง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน ซึ่งประสานงานและให้ความรู้ทางด้านวิชาการ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเรา ดำเนินการส่งเสริมอาชีพให้แก่เกษตรกร ครอบคลุมพื้นที่ 1,836 ไร่ จำนวนหมู่บ้านบริวาร 3 หมู่บ้าน คือ ป่าเลา บวกจั่น และบวกเตย(ปางลุง) รวม 303 ครอบครัว

ในปี พ.ศ.2548 ทางมูลนิธิโครงการหลวงมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่รับผิดชอบโดยให้หมู่บ้านกองแหะไปอยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่สาใหม่ ซึ่งมีเส้นทางคมนาคมสะดวกกว่า โดยศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเรามีหมู่บ้านบริวาร รวม 3 หมู่บ้าน คือ บ้านบวกจั่น บ้านบวกเตย(ปางลุง) และบ้านป่าเลา ราษฎรที่อาศัยเป็นชาวเขาเผ่าม้งและคนเมืองรวม 303 ครอบครัว และในปีเดียวกันนี้ ทางศูนย์ฯทุ่งเราได้ปรับเปลี่ยนที่ตั้งศูนย์ฯโดยมาตั้งอยู่ บ้านบวกจั่น ต.โป่งแยง อ.แมริม จ.เชียงใหม่

1. สภาพโดยทั่วไป

1.1 ขนาดและที่ตั้ง

ตั้งอยู่หมู่บ้านบวกจั่น หมู่ที่ 7 ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พิกัด N18.51.242 E98.47.315 มีพื้นที่รับผิดชอบ 11.86 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,164 ไร่ เป็นพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติสุเทพพระมณเฑียร้อยละ 40 บริเวณที่ตั้งของศูนย์ฯ

มีพื้นที่ 5 ไร่ อยู่นอกขอบเขตที่ขอใช้และอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติออบขานทั้งหมด มีหมู่บ้านในความรับผิดชอบ จำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านป่าเลา หมู่ที่ 10 ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ บ้านบวจัน หมู่ที่ 7 และบ้านบวคเตย หมู่ที่ 8 ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา และมีความลาดชันเกิน 35 เปอร์เซ็นต์ ราษฎรตั้งบ้านเรือนตามบริเวณเนินเขา และที่ราบ ที่ตั้งศูนย์ฯ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 1,200 เมตร ส่วนหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบของศูนย์ฯ มีความสูงระหว่าง 800-1,400 เมตร

1.3 ลักษณะดิน

ดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว มีสีแดง หน้าดินลึก มีความเป็นกรดเป็นด่างปานกลาง (pH 5.5-6.5) และมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

เป็นพื้นที่จัดอยู่ในเขตภูมิอากาศหนาวเย็นและมีฝนปานกลาง โดยมีอุณหภูมิและปริมาณน้ำฝนคือ อุณหภูมิเฉลี่ย 23.2 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,400 มิลลิเมตรต่อปี

1.5 แหล่งน้ำที่สำคัญของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเรา

1. แหล่งน้ำธรรมชาติ ห้วยบวจัน ห้วยบวคเตย ห้วยปางลุง ห้วยน้ำจอก
2. แหล่งน้ำสาธารณะ อ่างห้วยป่าดั้น อ่างลำห้วยผาแดง แหล่งน้ำขุนบ้านบ้อ
3. แหล่งน้ำที่ก่อสร้าง ฝ่ายและถังน้ำประปาภูเขา

1.6 การคมนาคม

การเดินทางจากเมืองเชียงใหม่มีอยู่ 2 เส้นทางคือ เส้นทางที่ 1 จากตัวเมืองเชียงใหม่ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 107 สายเชียงใหม่-แมริม ประมาณ กม.17 เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 1269 ตรงไปประมาณ 25.5 กิโลเมตร ถึง กม. ซ้ายมือมีทางแยกเข้าไปประมาณ 2.2 กิโลเมตร จากนั้นเลี้ยวขวาอีกครั้งถึงศูนย์ฯ

เส้นทางที่ 2 จากตัวเมืองเชียงใหม่ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 108 สายเชียงใหม่-หางดง ถึงทางแยกหางดง-สะเมิง เลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 1269 ตรงไปถึง 3 แยกไปอำเภอสะเมิงโดยย้อนกลับอำเภอแมริมทางหลวงหมายเลข 1269 อีก 4 กม. ด้านขวาจะมีทางแยกให้เลี้ยวขวาขึ้นไปอีก 2.2 กม. จากนั้นเลี้ยวขวาอีกครั้งถึงศูนย์ฯ ใช้เวลาในการเดินทางจากตัวเชียงใหม่ถึงศูนย์ฯ ประมาณ 1 ชั่วโมง

1.7 โครงสร้างพื้นฐาน

มีไฟฟ้าใช้ทั้ง 3 หมู่บ้าน, มีโทรศัพท์ใช้ทั้ง 3 หมู่บ้าน มีประปาหมู่บ้าน 2 หมู่บ้าน และประปาภูเขา 1 หมู่บ้าน และมีแหล่งน้ำธรรมชาติคือ ลำห้วย 9 สาย ได้แก่ (ห้วยบวจัน, ห้วยข้างตาย, ห้วยสุวรรณ, ห้วยบวคหมู, ห้วยปางหมี่, ห้วยบวคเตย, ห้วยขุนแม่ป้อก, ห้วยปางทองแดง และห้วยปางดำ) มีน้ำใช้สำหรับบริโภคและการเกษตร ในช่วงเดือน มิถุนายน – กุมภาพันธ์ และจะขาดน้ำในช่วงเดือน มีนาคม - พฤษภาคม โดยมีแหล่งเก็บน้ำที่กรมชลประทาน

สร้างไว้บริเวณหน่วยย่อยป่าเลา คือ อ่างเก็บน้ำ จำนวน 3 อ่างและบ้านบวkJันมีอ่างดินเก็บน้ำ 1 อ่าง สำหรับบ้านบวkJ เตี้ยยังขาดอ่างเก็บน้ำ

2. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

2.1 ประชากร กลุ่มบ้านที่อยู่ในความรับผิดชอบ 258 ครัวเรือน 303 ครอบครัว จำนวนประชากร 1,677 คน

ชื่อหมู่บ้าน/ หย่อมบ้าน	หมู่ที่	เผ่า	จำนวน ครัวเรือน	จำนวน ครอบครัว	จำนวนประชากร		
					ชาย	หญิง	รวม
บวkJัน	7	ม้ง	130	141	496	497	993
บวkJเตี้ย,(ปางลุง)	8	ม้ง , คนเมือง	113	146	323	317	640
ป่าเลา	10	ม้ง , คนเมือง	15	16	25	19	44
รวม			258	303	844	833	1,677

แหล่งข้อมูล : ข้อมูลประชากรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง (กุมภาพันธ์ 2554)

2.2 การศึกษา

จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง* ณ วันสำรวจ จำแนกตามระดับการศึกษา

จากผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (จปฐ.2)

ปี 2553

R3.2 หน้า 1/1

บ้านบวkJัน หมู่ที่ 07 ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษา	จำนวนเพศชาย (คน)	จำนวนเพศหญิง (คน)	จำนวนรวม (คน)
ไม่เคยศึกษา	6	10	16
ต่ำกว่า ป.4	40	37	77
ป.4 - 6	83	72	155
ม.ศ.1 - 3	0	0	0
ม.1 - 3	29	31	60
ม.ศ.4 - 5	0	0	0
ม.4 - 6	23	21	44
ปวช.	4	1	5
ปวส.	4	1	5
ปริญญาตรี	6	4	10
ปริญญาโท	0	0	0
ปริญญาเอก	0	0	0
อื่นๆ หรือไม่ระบุ	68	81	149
รวมทั้งหมด	263	258	521

หมายเหตุ * จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริงจากการสำรวจนี้ อาจไม่เท่ากับจำนวนประชากรที่มีอยู่ในทะเบียนบ้านได้

จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง* ณ วันสำรวจ จำแนกตามระดับการศึกษา
จากผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (จปฐ.2)
ปี 2553

R3.2 หน้า 1/1

บ้านปางลุง หมู่ที่ 08 ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษา	จำนวนเพศชาย (คน)	จำนวนเพศหญิง (คน)	จำนวนรวม (คน)
ไม่เคยศึกษา	51	68	119
ต่ำกว่า ป.4	23	26	49
ป.4 - 6	40	42	82
ม.ศ.1 - 3	1	0	1
ม.1 - 3	31	38	69
ม.ศ.4 - 5	0	0	0
ม.4 - 6	21	14	35
ปวช.	5	1	6
ปวส.	2	3	5
ปริญญาตรี	6	11	17
ปริญญาโท	0	0	0
ปริญญาเอก	0	0	0
อื่นๆ หรือไม่ระบุ	0	0	0
รวมทั้งหมด	180	203	383

หมายเหตุ * จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริงจากการสำรวจนี้ อาจไม่เท่ากับจำนวนประชากรที่มีอยู่ในทะเบียนบ้านได้

องค์การบริหารส่วนตำบล

พิมพ์เมื่อ 21/02/2554

2.3 การสาธารณสุข

ราษฎรส่วนใหญ่มีสุขภาพอนามัยไม่ดี ที่บ้านบวกจัน หมู่.7 มีผู้เป็นโรคเอดส์ 1 คน ยังมีชีวิตอยู่ เป็นไข้เลือดออก 7 คน ส่วนมากเป็นผู้ใหญ่ รักษาหายทุกคน เป็นวัณโรค 1 คน เสียชีวิตแล้วด้วยโรคนี้ วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2554 ไม่มีคนติดยาเสพติด

บ้านบวกเตย หมู่.8 ไม่มีผู้เป็นโรคเอดส์ เป็นไข้เลือดออก 3 คน รักษาหายทุกคน โรคตาแดง 5 คน โรคท้องร่วง 3 คนและมีผู้ติดยาเสพติด 7 คน

บ้านป่าเลา ไม่มีผู้ติดเชื้อและเป็นโรคระบาด ไม่มีผู้ติดยาเสพติด

2.4 การประกอบอาชีพ

ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก มีจำนวน 248 ครัวเรือน หรือร้อยละ 82

หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ			รวม
	การเกษตร	ค้าขาย	รับจ้าง	
1. บวกจั่น	113	5	23	141
2. ป่าเลา	10	1	5	16
3. บวกเตี้ย,(ปางลุง)	125	3	18	146
รวม	248	9	46	303

2.5 รายได้

เฉลี่ยปีละ 100,000 บาท จัดอยู่ในระดับดี รายได้ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 มาจากภาคเกษตรกรรม และร้อยละ 10 มาจากภาคนอกเกษตรกรรม

2.6 การถือครองที่ดิน

ส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครอง 3-7 ไร่ต่อครัวเรือน หมู่บ้านบวกจั่นและบวกเตี้ยและป่าเลา ไม่มีเอกสารสิทธิ์ใดๆ

2.7 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

จำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ดังนี้คือ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 1,836 ไร่ หรือร้อยละ 25.6 พื้นที่อยู่อาศัย 359.60 ไร่ หรือร้อยละ 5 พื้นที่สาธารณะจำนวน 15.60 ไร่ หรือร้อยละ 0.2 และพื้นที่ป่าไม้ และภูเขา จำนวน 4,952.60 ไร่ หรือร้อยละ 69.1

หมู่บ้าน	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่การเกษตร (ไร่)	พื้นที่อยู่อาศัย (ไร่)	พื้นที่สาธารณะ (ไร่)	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)
1. บวกจั่น	3,640	740	112	6	2,782
2. ป่าเลา	285.20	96.20	32.60	4.60	151.76
3. บวกเตี้ย,(ปางลุง)	3,239	1,000	215	5	2,019
รวม	7,164	1,836.20	359.60	15.60	4,952.76

2.8 แหล่งเงินทุน

ส่วนใหญ่ กู้มาจากธกส.ร้อยละ 36 กู้จากเอกชนหรือพ่อค้า ร้อยละ 18 จากกองทุนพัฒนาชุมชนของกลุ่ม (กขคจ.) ร้อยละ 15 และเป็นของตนเอง ร้อยละ 31

2.9 การรวมกลุ่มของเกษตรกร

มีการรวมกลุ่มต่างๆ ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทุกหมู่บ้านมีสมาชิก 180 คน กลุ่มผู้ปลูกดอกและพืชผัก มีจำนวน 2 กลุ่ม สมาชิก 238 คน, กลุ่มเยาวชน 1 กลุ่ม (หมู่บ้านบวจัน) มีสมาชิก 31 คน, กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ (หมู่บ้านบวจัน) มีสมาชิก 120 คน, กลุ่มกองทุนพัฒนาชุมชน 1 กลุ่ม (บ้านบวจัน) มีสมาชิก 45 คน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนำร่องการพัฒนาคุณภาพดอกกุหลาบ (บ้านบวคเตย) มีสมาชิก 26 คน กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม (บ้านบวคเตย) มีสมาชิก 10 คน และกลุ่มผู้ใช้น้ำจำนวน 34 คน

กลุ่มผู้ปลูกผัก บ้านบวจัน หมู่.7

กลุ่มผู้ปลูกไม้ดอก บ้านบวคเตย หมู่.8

2.10 ผลผลิตทางการเกษตร (ศูนย์ฯทุ่งเราส่งเสริม 3 อย่างหลัก)

- 1) พืชผัก ได้แก่ ยอดชาโยเต้ ผักกาดขาวปลี กะหล่ำปลี มะเขือเทศผลโต มะเขือเทศช่อ พริกหวาน 3 สี (แดง เหลือง เขียว) ลูกพริกชาโยเต้ กระเทียมต้นและหอมญี่ปุ่น พื้นที่รวม 155 ไร่ เกษตรกรได้รับการส่งเสริม 46 ครัวเรือน
- 2) ไม้ดอก ได้แก่ กุหลาบ เยอบีร่า พื้นที่ปลูกรวม 88 ไร่ เกษตรกรได้รับการส่งเสริม 26 ครัวเรือน
- 3) ไม้ผล ได้แก่ บัวย พลัม สาลี่ พลับ อะโวคาโดและลิ้นจี่ มีพื้นที่ปลูกไม้ผลรวม 450 ไร่ เกษตรกร 135 ครัวเรือน ได้รับการส่งเสริม 5 ครัวเรือน
- 4) พืชไร่ ได้แก่ ข้าวไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีพื้นที่ปลูกพืชไร่รวม 150 ไร่ เกษตรกร 63 ครัวเรือน
- 5) ปศุสัตว์ ได้แก่ สุกร เป็ดและไก่ เกษตรกร 15 ราย

2.11 แหล่งท่องเที่ยว

- 1) แหล่งท่องเที่ยวการเกษตร ได้แก่ ชมแปลงกุหลาบตัดดอก 5 สี (บ้านบวกเตย) กุหลาบดอกเล็ก 5 สี ชมแปลงดอกเยอบีร่า ไม้ดอกหลักของหมู่บ้านบวกจัน
  - 2) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ จุดชมวิว และชมทัศนียภาพหมู่บ้านเกษตรกร ที่สถานีวิจัยการ พัฒนาที่ดินบนที่สูง มีการวิจัยและทดสอบสาธิตด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการปลูกไม้ผลพืชคลุมดิน
  - 3) แหล่งท่องเที่ยวศึกษาวัฒนธรรม ได้แก่ วิถีชีวิตชนเผ่าม้ง การละเล่นดนตรี การปักผ้าแบบม้ง
- แหล่งข้อมูล** ข้อมูลโดยสรุป/ข้อมูลท่องเที่ยว/โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโครงการหลวง

3. สภาพพื้นที่และทรัพยากรป่าไม้

3.1 พื้นที่การเกษตร

จำแนกได้เป็นพื้นที่พืชผัก 717 ไร่ หรือร้อยละ 32 พื้นที่ไม้ดอก 750 ไร่ หรือร้อยละ 34 และพื้นที่ไม้ผล 272 ไร่ หรือร้อยละ 12 พื้นที่นาและข้าวไร่ 385 ไร่ หรือร้อยละ 17 พื้นที่พืชไร่ 102 ไร่ หรือร้อยละ 5

3.2 พื้นที่ป่า

ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาการบุกรุกพื้นที่และการเผาป่า เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารในการครอบครอง บ้านบวกจันมีพื้นที่ป่าชุมชนของหมู่บ้านพื้นที่ ประมาณ 2,000 ไร่ บ้านบวกเตยมีพื้นที่ชุมชนของหมู่บ้านพื้นที่ 1,800 ไร่ ส่วนบ้านบวกเตย มีพื้นที่บางส่วนขายให้แก่นายทุน

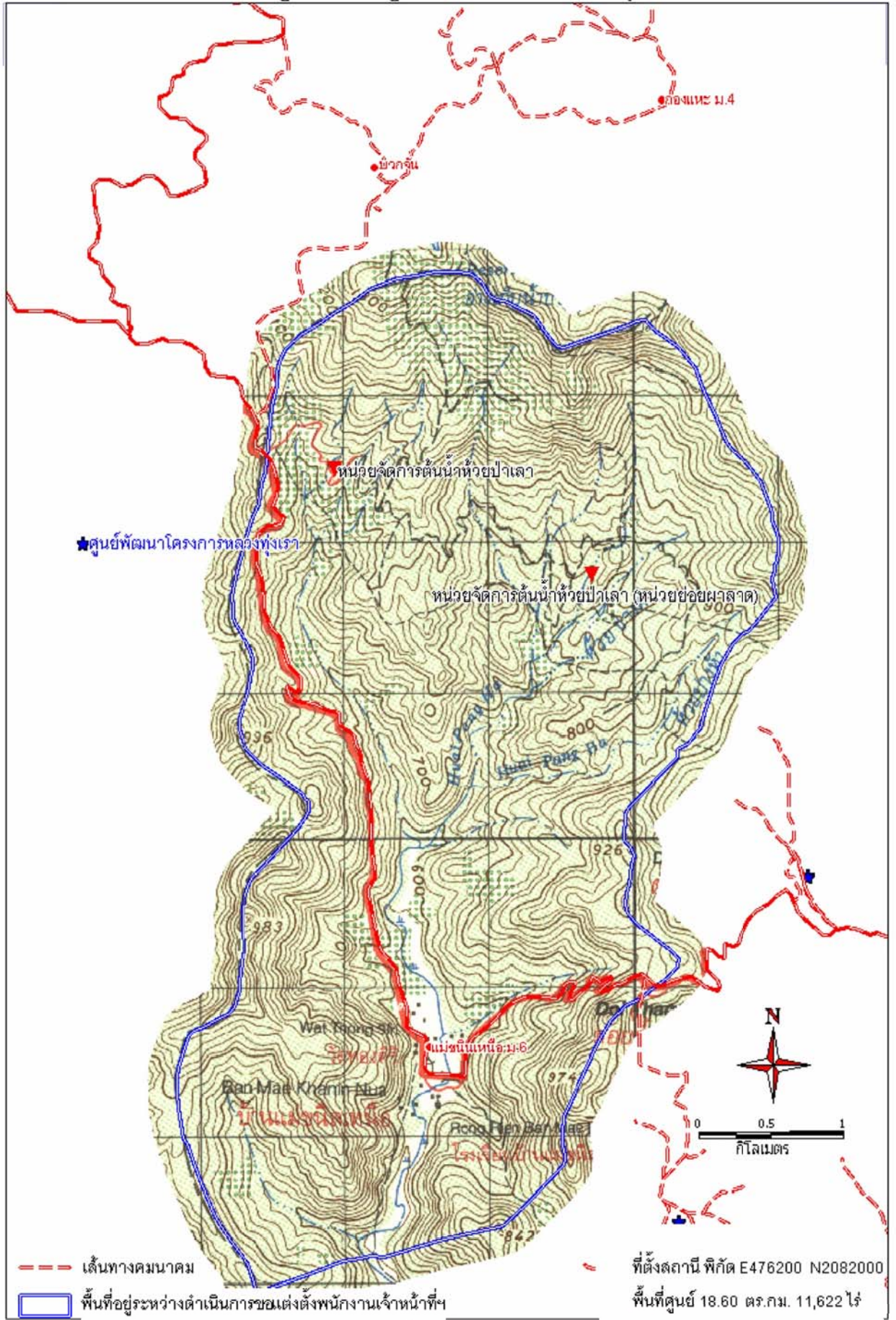
ผู้ปฏิบัติงาน

ผู้อำนวยการศูนย์ฯ	นายโกเมท จำภา	สังกัด สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง
หัวหน้าศูนย์ฯ	นายธงชัย ประสมสวย	สังกัด มูลนิธิโครงการหลวง
เลขาฯ/ผู้ช่วยเลขาฯ ศูนย์ฯ	น.ส.อาทิตยา สุตา	สังกัด สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง

สถานที่ติดต่อ

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเรา 72 บ้านบวกจัน หมู่ 7 ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ 50250
โทร. 08-1952-7650, 053-318302

แผนที่ภูมิประเทศ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเรา

หมายเหตุ : ด้านบนคือแผนที่ภูมิประเทศ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเรา ที่อยู่เดิมเขตอำเภอสะเมิง (ปัจจุบันอยู่เลขที่ 72 ม.7 ต.โป่งแยง อ.แมริม จ.เชียงใหม่ ต้องจัดทำแผนที่ใหม่)